

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Даниела Тасевска, преподавател в катедра „Психология“,
при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,

на дисертационен труд на Анастас Константинов Михайлов
на тема: „Методи за изграждане на устойчива мотивация при
обучението по музикален инструмент“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, област на

висше образование: 1. Педагогически науки професионално

направление: 1.3. Педагогика на обучението по музика научна

специалност: Методика на обучението по музика

Кандидатът за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ Анастас Константинов Михайлов представя своя дисертационен труд, изкристализирал от контекста на търсенията, белязали личната му професионална биография с постижения в сферата на музикалната педагогика (преподаване на музикален инструмент – китара).

Биографичните факти – особено свързаните с образование и квалификации – свидетелстват за поетапно вървян изследователски път с надграждане, разнообразяване и задълбочаване на професионалните компетенции. Докторантът има музикално образование и е с придобита квалификация магистър по „Клинична и консултативна психология“ от СУ „Св. Климент Охридски“.

В професионалната си реализация Анастас Михайлов има опит в множество позиции, но всички те са подчинени на амбицията му да вдъхновява, чрез музикалната си компетентност или чрез психологическата си подготовка за работа с уязвими групи и общности. Приемам, че изпълнението на посочените професионални роли, както и натрупаният опит, имат пряка връзка с оформянето на изследователския замисъл на настоящия дисертационен труд. От друга страна, впечатляващият афинитет на Анастас Михайлов към институционалното образование оценявам като доказателство за постоянната му амбиция да актуализира знанията и надгражда компетенциите си в широкото дискуссионно поле на музикалната педагогика, особено в нейните практико-приложни области.

От приложения в Автореферата *Списък на публикациите* – общо четири на брой, поместени в специализирани издания – е видно, че самото формулиране на заглавията им е в непосредствена връзка с ключовите понятия по темата на дисертацията, а именно:

1. Михайлов, А., (2017) *Изграждане на мотивация в началното обучение по музикален инструмент китара.*

2. Михайлов, А., (2018) *Практически и мотивационни аспекти на прехода към двугласно свирене в началното обучение по класическа китара.*

3. Михайлов, А., (2018) *Мотивация за обучение по музикален инструмент в контекста на теорията за себеопределянето.*

4. Михайлов, А., (2019) *Модел за изграждане на устойчива мотивация за обучение по музикален инструмент.*

Запознавайки се със съдържанието им намирам, че изложената в тях проблематика – последователно концептуализирана и поетапно систематизирана – е намерила окончателния си завършек в написването на този дисертационен труд. Темата му „*Методи за изграждане на устойчива мотивация при обучението по музикален инструмент*” не само съдържа потенциал за дисертабилност, но бележи и нарастваща актуалност в днешния динамичен свят, особено валидно за новите поколения деца и ученици.

Оттук нататък ще пристъпя в конкретиката на констатациите ми, произтекли от прочита на самия дисертационен труд.

По стандарта на научните критерии за осъществяване на експетиментално изследване намирам основание да заключа, че предложената за рецензиране дисертация има своите достойнства както в теоретико-интерпретативен, така и в практико-приложен аспект.

Анастас Михайлов е развил изложението си в съдържателен обем от 174 страници основен текст, композиционно организирани в няколко части: уводна, четири основни глави, структурирани в подглави, заключителна и 3 Приложения, презентиращи избрания изследователски инструментариум. Що се отнася до приложената в края на работата библиографска справка, тя е правилно описана, коректно представена и указваща ползването на 118 специализирани източника, между които 79 на български език, а останалите на английски. По отношение на брой, адекватност и актуалност на ползваната литература оценявам теоретичната база на разработката като академично сериозна и достатъчно информативна. В най-общ план, представеният труд е опит за постигане – в определена степен – на синтез на изследователския фокус в няколко основни направления:

- в областта на психологията на индивидуалната и груповата мотивация във връзка с разкриването на комплексната природа на феномена „мотив на поведението” в параметрите на теорията на самоопределянето;

- в областта на музикалната педагогика, и в частност музикалното развитие на изучаващите музикален инструмент;

- в областта на експерименталните изследвания и приложни проучвания посредством предложения модел за емпирична валидизация на цялостна методика за изграждане на устойчива мотивация при обучението по музикален инструмент.

Аргументи на тази констатация са както основните съдържателни акценти, така и композиционната им организация в параметрите на дисертационния труд.

Уводът /с. 4-7/ подходящо въвежда в замисъла на разработката и обосновава нейната актуалност в редица посоки, успешно опитвайки се да ги представи като взаимообусловени елементи, от които зависи качеството във функционирането на която и да било система, в случая – устойчивата мотивация за изучаване на музикален инструмент.

Дефинитивните параметри на ключовите понятия „*обучението по музикален инструмент – китара*“, „*методи на преподавателя за формиране на мотивация*“, „*създаване на технологичен модел за изграждане на устойчива мотивация*“ и „*провеждане на изследване*“ са добре зададени в ракурса на темата. Изказано е твърдението, че: „...*познанието за механизмите на мотивацията, процесите на поддържане или загуба на интерес, са един от ключовете за музикалното развитие на изучаващите музикален инструмент.*“ /с. 5/. Това твърдение е не само стратегически промислено, но и формиращо психолого-педагогическия център, организиращ логиката на цялото последващо изложение. Откривам замисъла му много точно формулиран в думите, че „*От мотивацията зависи степента на усилията, които човек желае да инвестира в нещо, способността за концентрация на вниманието, самодисциплината и интереса към предмета. Устойчивата мотивация залага възможността за дългосрочно и ефективно обучение, което е необходимо за овладяването на всеки музикален инструмент*“ /пак там/. Теза, която споделям, високо оценявам като особено актуална, реално, а не мнимо педагогическа, и несъмнено дисертационна.

Кратко, но достатъчно информативно, в уводната част е спомената и методологията, към която се придържа теоретико-емпиричната разработка. Основната ѝ цел, в перифраза, е да идентифицира мотивационните подтици, които оказват влияние първоначалния интерес за изучаване на музикален инструмент да се задържи и развие в устойчива мотивация. Водещо е намерението за обвързване на констатираното с *разработване на модел за оптимизиране влиянието на тези фактори*. Предметът и обектът, указващи изследваните величини, са ясно и точно формулирани. Водещата хипотеза, също в перифраза, проверява допускането, че познаването на базисните психологически потребности на учениците и тяхното удовлетворяване чрез конкретни подходи по време на музикалното обучение ще способстват изграждането на устойчива мотивация за изучаване на музикален инструмент. Приемам нейния потенциал за действително евристичен.

Концептуалната рамка на дисертационния труд, презентираща теоретичния модел на емпиричния дизайн, е представена в неговата първа глава, озаглавена „*Теоретични основи на проблема за мотивацията*“. Структурата ѝ е разгърната в две подглави, относително автономно

ангажирани с интерпретацията на мотивацията и мотивационните теории и проблемът за изграждане на мотивация за поведение, в контекста на съвременната педагогика. Текстът на изложението правилно откроява основните смислови акценти, представени в последователност и взаимовръзка. Дефинитивните параметри на базисното понятие „мотивация” са добре прецизирани, макар че в специализираната литература тече полемика относно еднозначната му дефиниция и измеримостта на природата му. Добро впечатление прави анализът на двете категории мотивационни теории – *съдържателни и процесни* – тъй като именно изясняването на тяхната семантика съдейства на изследователя да разкрие по-пълно многото дименсии в битността на тази сложна категория. Ползвайки оригинално „съкровищницата” на педагогическата наука, Анастас Михайлов включва интересни идеи за различните познавателни потребности на подрастващите, възможностите на учителя да използва разнообразни средства в процеса на обучение, чрез които да повиши ефективността от обучението и да мотивира учениците /с. 46-50/. Интерпретацията на възгледите за характеристиките на мотивите за учебна дейност, като фактор за субективната активност и тяхното стимулиране от страна на учителя – освен че се отличава с отдаден подобаващ респект от страна на докторанта – демонстрира и уменията му да синтезира и акцентира, извеждайки смислени изводи и съществени обобщения. Анализът навлиза още по-дълбоко в проблематиката с разкриването на факторите и онези процеси, които генерират усещане за удовлетвореност до степен на психично благополучие, и чийто център – съвсем очаквано – е ситуиран във финия емоционално-чувствен свят на човека. Тук интерпретативната рамка е компетентно базирана върху възгледите за родителските стилове на възпитание в семейството. Използваният подход несъмнено обогатява теоретичния модел на изследването и завишава емпиричния му потенциал, тъй като точно в този контекст Михайлов заявява твърдението си, че: *„С възрастта мотивацията на учениците се променя, като се ориентира към постигане на бъдещи цели, а върху интензивността на ученето и успехът съществено влияние оказва влиянието на отношенията както в семейството, така и в учебната среда. Учебната мотивация се подобрява, ако е насочена към постигане на по-далечни цели, идеали и перспективи“* /с. 53/. Изложението в първа глава демонстрира отлично познаване на материята и академично умение за аналитико-синтетична работа.

Второто семантично ядро на конституирания теоретичен модел интерпретира възможната феноменология на човешката мотивация не изобщо, а в частност към *„Специфични методи на работа с децата, изучаващи музикален инструмент китара“* /с. 56-95/. Самото структуриране на изложението следва придържане към индуктивно-дедуктивен път на разкриване на знанието и заявка за постигане в същата

степен на единство между прецизна детайлизираност и систематичност на анализа. След прочита на текста, констатацията ми се оказва точно такава. Без съмнение, към настоящия момент на развитие на психолого-педагогическото познание въпросът за разгадаването, стимулирането и управляването на „скритата енергия”, усилващи мотивацията за растеж, в която и да е област – стои открит за нови и още по-добри решения. И ако имам някаква препоръка към Анастас Михайлов, то тук е мястото да я изкажа: *да продължи и зъдълбочи изследователската си работа по темата за обучението по инструмент – китара именно в сферата за изграждане устойчива мотивация.*

Приветствам опита на докторанта да излезе от класическата рамка на проблемите в класната стая и да включи в оперантите на своята аналитична интерпретация по-широкия социален контекст в едновременност с особеностите на новата генерация ученици. Приемам изведените във втора глава обобщения като основен теоретичен „инсайт“ на дисертационната разработка.

Разработеният в трета глава „Модел за изграждане на устойчива мотивация при обучението по музикален инструмент“, оценявам за аспект с изключителен приносен заряд към изследователската методология на психолого-педагогическата теория и практика в обучението по музикален инструмент /с. 96-133/. В самото разработване на модела докторанта вплита в единство:

(1) психологически обоснован съдържателен подход от теорията на мотивацията (външна и вътрешна) и теорията за самоопределянето;

(2) методически разгърнат факторен алгоритъм, включващ ресурсите на ученика, изучаващ музикален инструмент и междуличностните му обвързаности на равнище училище и семейство;

(3) специфичната интерпретация на методите за обучение по музикален инструмент, селективно прилагани към индивидуалните основни потребности на обучаемите в контекста на самоопределянето (автономност, компетентност и свързаност)

Приемам тази негова отправна позиция в конструирането на модела за постигната *научна експертност в изследваната сфера*. Конструираният модел е образец за цялостна, осмислена и прецизно вършена проучвателна работа.

В четвърта глава Анастас Михайлов представя организацията и реализацията на своето експериментално изследване /с. 134-172/. Обектът на изследването включва 30 ученика, във възрастовата граница от 7 до 12 години, разпределени пропорционално в контролна и експериментална група. Извадката е структурирана в потенциала си да обслужи адекватно формулираните цели. Методиката и организацията на извършените процедури е достатъчно подробно и точно описана. Диагностичният инструментариум, който споменах в началото при констатациите ми за

съдържанието на Приложенията е комплексен и адекватен за решаването на формулираните задачи. Анализът на получените резултати – в аспектите му на количествен и качествен – е професионално компетентен, задълбочен и на места креативен. Добре подредената визуализация на данните посредством графично онагледяване съдейства реално на възприемането и улеснява разбирането. Тенденциите, оформили се в резултат от проверката на работната хипотеза, са систематично подредени, ясно формулирани и обобщени в множество изводни тези. Логически, те действително произтичат от конкретното изследване и реалистично притежават висока практико-приложна стойност за оптимизиране на работата на преподавателя по музикален инструмент.

Дисертационният труд завършва с кратко по форма, съществено по съдържание и интелигентно по маниер на написване заключение. За сетен път то убеждава, че предложеният изследователски модел може да се прилага към всяка образователна ситуация за оптимизиране на обучението по музикален инструмент на подрастващи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Въз основа на констатациите ми, произтекли от прочита на дисертационния труд на тема: *„Методи за изграждане на устойчива мотивация при обучението по музикален инструмент”* давам своята положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да гласуват за присъждане на образователна и научна степен „доктор”, област на висше образование: 1. Педагогически науки професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по музика научна специалност: Методика на обучението по музика на Анастас Константинов Михайлов.

29.08.2022
В. Търново

Рецензент:
проф. Даниела Тасевска

3. Заключение